

Röportaj: Kuyu Tipleri, Nitelikleri ve Örülmesi Gereken Mücadele Hattı

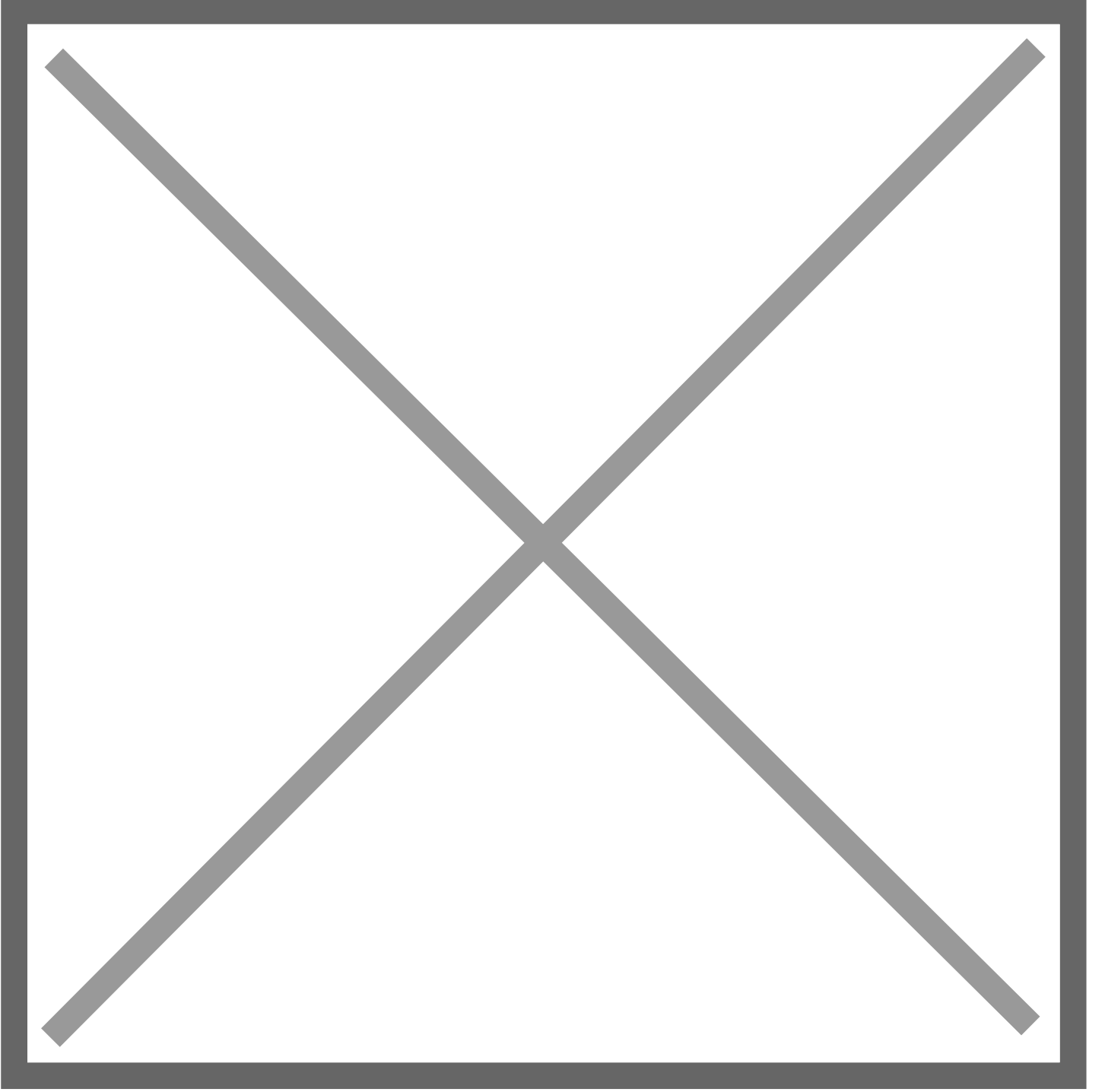
17.06.2025 • Faşizm, Güncel Müdahaleler • Yeni Komünizm

Yeni komünizm editörünün notu: Ocak ayında düzenlenen geniş çaplı operasyonlarla SDGF ve SKM’de mücadele yürüten devrimciler aylarca halk arasında kuyu tipi olarak bilinen hapishanelerde tutuldular. Bu saldırılar karşısında devrimci dayanışmayı büyütmeyi ve kuyu tiplerinin kapatılması doğrultusunda yürütülecek mücadeleyi beraber örmenin önemini görerek biz de bu temelde; bu saldırı dalgasının nedenleri, kuyu tipi hapishanelerin fiziki yapıları, niteliği ve devletin neyi amaçladığı, mücadele araçları gibi pek çok konuyu bu operasyonlarda tutsak edilen SDGF’li mücadele dostumuz Onur Yoldaş Mete ile konuştuk.

Yeni komünizm muhabiri: Biraz genelden özele gidebiliriz aslında: Kuyu tipi hapishaneler nedir, bunun niteliğiyle ilgili ne söyleyebilirsiniz? Ne için kuruldular neden var bu yapılar?

Onur Yoldaş Mete: Tabii ki, oradan başlayalım. Kuyu tipleri doğrudan teslim almaya yönelik yapılar. Esasında tutsaklar üzerinde bir psikolojik bir baskı oluşturarak hem de fiziksel koşullar itibariyle teslim almaya yönelik bir hapishane. Bunu biraz geriye götürmek gerekebilir. Devletin hapishaneler üzerindeki saldırısı ilk defa bugün yaşanmıyor.

Örneğin, F tipi var, tabutluk denemeleri var aklımıza gelen, 90'lerden bugüne tartışabileceğimiz. 2000 ölüm oruçlarında F tipleri konusunda bir geri adım attırılamaması ile beraber devlet F tipi konseptini devreye sokmuş oldu ve 20-21 yıl boyunca da bu konsepti yürüttü. Ancak şunu söyleyebiliriz; bu 20 yıllık süreçte devrimci tutsaklar F tipi saldırısını da boşa çıkardılar. Sonuçta F tipinin hedefi devrimcilerin hapishanede kurduğu iç örgütlülüğü dağıtmaktı nitekim devrimciler mücadeleden kopartılmak için atıldıkları hapishaneleri devrimci

bir okul haline getirmişlerdi.

Devlet, tam da bu durumu ortadan kaldırmak istedi ve bu doğrultuda F tipi tecritini ortaya koydu. Ancak bu tecritte yine devrimci tutsakların çabalarıyla, direnişleriyle ve tabii ki sınırları aşan devrimcilerin akıllarıyla ve üretkenlikleriyle boşa çıkarılmış oldu. Yeni süreçte de devlet yeni bir konsept geliştirip artık devrimci tutsakları teslim alabilmenin yeni yollarını bulmaya ihtiyaç duydular. Esasında kuyu tipleri de bu ihtiyacın bir karşılığı oldu devlet bakımından.

YK Muhabiri: Bu noktada kuyu tiplerinin fiziki yapısından bahsedebilir misin?

Onur Yoldaş Mete: Tabi, fiziki yapısından bahsedeyim. Zaten esasında o hapishanein yapısal olarak doğrudan psikolojik işkence mekanı olmasını sağlayan şey bu fiziki yapının kendisi aslında. Burada üç katlı uzun dikdörtgen blok şeklinde tarifleyebileceğimiz bloklar var ortası boş bu blokların. Bu alana biz kuyu diyoruz. Bu kuyular üç katlı. Bir kenarda sadece hücreler var karşı tarafı boş, orada bir koridor var. Yani insan yok. Bir tarafsız havalandırmanın duvarı. Diğer tarafta bizim sohbet hakkımızı kullandığımız yerler. Burada pencerelerin hepsi aynı yöne baktığından aynı pencereden bakan tutsakların birbirini görme imkanı yok. Sadece konuşabiliyoruz, yani hapishanenin genel yapısı da insan yüzü göstermemeye yönelik.

Mesela bazı hapishanelerde mesela bu daha da ileri düzeydeymiş örneğin gardiyan bile yok, tamamen elektronik. Yani kapıdan çıkıyorsunuz havalandırmaya gidene kadar gardiyan yüzü görmüyorsunuz. Kapılar sesle talimat verilerek açılıyor açılacağı zaman. Sadece sesli komutlarla yönlendiriyorlar. Bizim kaldığımız yerde gardiyan da vardı elektronik sistem de vardı. İkisinin karma hali diyebiliriz buna belki. Mesela örneğin koridordan geçerken herhangi bir tutsakla karşılaşmıyorsunuz. Siz geçecekseniz diğer tutsakları o koridora sokmuyorlar ancak siz geçtikten sonra diğer tutsak sizi görmeyecek şekilde başka bir yöne çıkarılıyor mesela. Buradan doğru baktığımızda bu fiziksel koşullar doğrudan insan yüzü göstermemeye, insani bağları koparmaya yönelik.

Birde üç kişilik hücreler var. Onlarda da sizi doğrudan gören, hücre içini gören bir kamera var. Sizi sürekli gözetleyen bir kamera var. 7/24 ses ve görüntü kaydı alan bir kamera bu. Burada da yine sizin özel alanınızı izleyerek bir taciz suçu işlemiş oluyorlar. Bu da temellinde bir insanlık suçu. Bu kamera tuvaleti dahi çekiyor, tuvalet kapısını görüyor. Ve sizin bu gözetlemeye

herhangi bir şekilde ses çıkarmadan kalmanızı bekliyorlar. Bu kamera yatak kısmını da görüyormuş. Onu sonradan başka tutsakların davalarından çıkan görüntülerden öğrendik. Öncesinde tahmin ediyorduk ama bilmiyorduk.

Tutsaklar bu noktada ya kamerayı kırarak ya da peçeteyle kapatarak cevap veriyorlar. Bu noktada tekli hücreye alınıyorlar, davasını kazanan devam edebiliyor üçlü hücrede kamerasız kalmaya. Üçlü hücrede bu şekilde kazanılmış davalar var. Kamerayı kırıp, o kameranın kanuna, anayasaya aykırı olduğuna dair mahkeme kararının kazanılmasıyla kırık kamerayla veya artık kullanılmadığı biçimde o hücrede kalmaya devam edenler var, bunu belirtiyim.

En temelde böyle yani fiziki yapısı. Bunların, bu fiziki yapının, o kameranın vesaire doğrudan hapishane yönetiminin parçası olduğunu bizzat hapishanenin müdürü kendisi bize söylüyordu. Buradan da anlayabiliyoruz ki evet bu fiziki yapı, yapısı itibariyle doğrudan teslim almaya yöneliktir ve insanlık suçudur.

YK Muhabiri: İşleyişten de bahsedebilir misin F tiplerinden nerelerde ayrılıyor mesela?

Onur Yoldaş Mete: Yani F tiplerinden farkı baktığınız zaman gerçekten insan yüzü görmeme üzerine kurulmuş bir hapishane olması. Örnek veriyorum; havalandırma hakkınız engelleniyor. Hükümlü olanlar sadece bir saat, tutuklu olanlar bir buçuk saat. En azından benim kaldığım hapishanede böyleydi. Diğer hapishanelerde farklı olabilir. Ancak maksimum duyduğum tutuklular bakımından iki saatti şu ana kadar. Bunun üzerinde bir havalandırma süresi duymadım henüz. İki saatin üstünde bir havalandırma süresi duymadım henüz. Temelde sizin havalandırma hakkınızı gasp ederek, havalandırma hakkını kullandığınız, sohbet hakkını kullandığınız mekanları 7/24 sesli ve görüntülü gözetim altında tutarak tek kişilik en fazla beş adım atabileceğiniz bir hücrede günün tamamı boyunca sizi kapatarak esasında bir psikolojik baskı oluşturup bu baskının sizde ideolojik, politik bir çözülmeye yol açmasını hedefliyor. Burada yaptığı şey bu.

Fiziki bir şiddet, tırnak içinde fiziki bir şiddet yani kaba dayak benzeriyle karşılaşmadık. Karşılaşılan yerler olmuştur, yani tutsaklar bu saldırıyı da boşa çıkardıkça onlar daha başka saldırı biçimlerini de devreye sokacaklardır. Kötü muamelelerin bazı yerlerde çok daha görünür

olduğunu bazı yerlerde çok daha manipülatif ve incelikliken bazı yerlerde çok daha doğrudan olduğunu görüyoruz. Buna dair haberler de çıktı.

YK Muhabiri: Bu süreçte çıplak arama işkencesiyle, çeşitli işkencelerle karşılaşan bir sürü tutsak da oldu. Mesela sen böyle bir şey yaşadın mı?

Onur Yoldaş Mete: Çıplak arama işkencesiyle karşılaştık. Onun dışında bir fiziksel işkenceyle karşılaşmadık ancak farklı kuyu tiplerinde yaşanmış bunu duydum. Çıplak arama yaygın bir şekilde yapılıyor. Esasta biz gardiyanların provakatif davranışlarıyla karşılaştık. Temel tavrımız olan slogan atma gibi benzeri tavırlarımız var. Bu tavırlara yönelik gardiyanların provakatif tavırları oluyordu. Açlık grevindeki bir yoldaşımıza yine o eylemi küçük düşürücü bir cümle kurmuştu bir gardiyan. Bizde hatta ona karşı eylem geliştirmiştik. Kapı dövme eylemi yapmış, uyarıda bulunmuştuk.

Bu tarz taciz, provakasyon ve çıplak arama işkencesi oluyordu. Bunun dışında örneğin muayene olurken mesela sağlık kontrolünde normalde polis vesaire giremez. Ancak bizim kaldığımız hapishanede muayene alanında altı tane gardiyan oluyordu. Kapı girişinde iki kişi, içeride de dört ki bu kapı hep açık. Hasta mahremiyetine dair hiçbir şey yok. Yani size bir işkence yapıldığı durumda bunu beyan etmemeniz yapılan bir şey bu esasında. Bu da psikolojik baskı altına almaya yönelik diyebiliriz.

Bir diğer nokta da bizim kaldığımız hapishanede su sınırı vardı. Mesela günde 50 litre sıcak su hakkınız var, fazlasını kullanamıyorsunuz, direkt kesiliyor. Biz iki ay boyunca uzun süreli bir duş alamadık, bedensel temizliğimizi esaslı bir şekilde yapamadık. Düşündüğünüzde bu uzun süreli tutsaklar bakımından bunun sonuçları çok daha ağır olur.

Birde pencerelerde tel kafesler var. Hücre penceresinde normal bir demir parmaklık var, bir de bir parmağın en fazla geçebileceği onun da zar zor geçtiği böyle baklava dilimli deliklerden oluşan tel bir kafes var. Bazı hapishanelerde bu iki tel kafes üst üste takıyorlarmış. Bizde tekti. Bu da keza hava sirkülasyonunu kötü etkileyen bir başka unsur. Yani baktığımızda hem sağlık bakımından tutsakları yıpratmayı hedefleyen uzun süreli bir mantıkla tasarlanmış.

Uzun vadede hem sağlık bakımından hem de psikolojik bakımdan tutsakları geri dönülemez şekilde etkilemeye yönelik bir hapishane konsepti bu. Amacı da doğrudan tutsakları bu yönde zorlayarak iradelerini kırıp teslim almak; çözmek, ajanlaştırmak, itirafçılaştırmak.

YK Muhabiri: Peki sence devlet bu yaptığı şeyde başarılı olabildi mi?

Onur Yoldaş Mete: Başarılı olduğunu düşünmüyorum. Yani en azından oraya gittiğimde gördüğüm başka devrimci tutsaklar, onların tavrı, onların yaşamı örgütlenme biçimini de gördüğümde, bizden doğru da gördüğümde ya da halihazırda hapishanelerde ya da kuyu tiplerinde devrimci tutsakların sürdürmüş olduğu açlık grevi, süresiz açlık grevi direnişlerine baktığımızda devletin bu hamlesinin şu anda başarılı olmadığını söyleyebiliriz. Yani uzun vadede boşa çıkarılacaktır diye düşünüyorum.

YK Muhabiri: Buna karşı nasıl bir mücadele örgütlemek gerekiyor?

Onur Yoldaş Mete: Buna karşı şöyle bir mücadele örgütlemeliyiz. Esasında kuyu tiplerinin doğrudan kapatılmasını hedeflemeliyiz. Şayet kapatılmasına yönelik bir mücadele yürüteceksek bu da dışarıda örgütlenmeli. Tutsaklar zaten hem içeride hem de dışarıda her gün yaşamı devrimci bir temelde yeniden inşa etmeleriyle ve farklı zamanlarda, farklı aralıklarla, farklı gündemlere dair geliştirdikleri eylemliliklerle ya da uzun vadede süresiz açlık grevi eylemlilikleriyle gerekeni yapıyorlar. Gerekli direniş ortaya koyuyorlar. Burada esas mevzu bize düşüyor.

Bu noktada da kuyu tiplerinin kapatılmasına yönelik bir politik kampanyanın örölmesi gerekiyor. Bunun için de emekçi solun bu konuda kendini seferber etmesi lazım. Bu konuda bir duyarlılık oluştuğunu söyleyebilirim.

19 Mart eylemlerinden sonra özellikle gençliğe baktığımızda hapishanelerle ilgili bir duyarlılık oluşmaya başladığını görebiliyoruz. Yani hemen her gençlik yürüyüşünde kuyu tipleri kapatılsın sloganları atılıyor şu an da.

Bu 19 Mart öncesi olmayan bir manzaraydı. Eylemlerden sonra biz bunu çok daha net bir biçimde görmeye başladık. Yani bu duyarlılığın, oluşan bu politik atmosferin sürekli hale getirilmesi, bunun kuyu tiplerinin kapatılması mücadelesinde bir dayanak haline getirilmesi

gerekiyor esas da. Uzak bir gündem, kaf dağlarının ardında bir şey başımıza gelirse bakarız diye el alınabilecek bir şey olmamalı.

Kaldı ki faşizmin mevcut yönelimine baktığımızda bu gittikçe de herkesin gündemi haline geliyor. Uzun vadeli kuyu tipleri F tiplerinin yerine konulan ve yenelleştirilmesi hedeflenen bir tecrid sistemidir. Bu bakımdan doğasında herkesin hedefidir. Herkesin gündemidir. O yüzden herkes bu bilinçle hareket edip kuyu tiplerinin kapatılmasına yönelik dışarıda politik kampanyalar örgütlenmeli. Bu konuda kitle çalışmaları yapılmalı, kitlesel bir talep oluşturulmalı diye düşünüyorum.

YK Muhabiri: İçeride devrimciler buna karşı nasıl bir mücadele örgütleyecekler?

Onur Yoldaş Mete: İçeride devrimcilerin buna karşı mücadelesini birkaç noktada ele alabiliriz. Bir kere her hapishanein özgününde idarelerin farklı farklı uygulamaları var. Hepsinin özü, amacı teslim almaya yönelik olsa da bu bazı hapishanelerde daha doğrudan kaba dayak ya da açık şiddet biçimlerinde olabiliyorken bazı hapishanelerde daha psikolojik, manipülatif biçimlerde olabiliyor. Esasında tutsakların içinde bulundukları koşullara karşı kendilerini yeniden inşa etmeleri, o psikolojik saldırıları boşa çıkarmaya yönelik olarak yeni tavırlar geliştirmeleri işin bir boyutudur. Doğrudan anlatılmadığında bu çok gözlemlenebilir bir şey değil.

Yine tutsakların kendi bulunduğu hapishanelerde, hapishane yönetimine, idaresinin çeşitli uygulamalarına karşı toplu giriştikleri eylemler bir başka boyutudur. Bu bazen slogan atma biçiminde olabiliyor, kapı dövme biçiminde olabiliyor, süreli veya süresiz açlık grevi şeklinde olabiliyor. Hukuk mücadelesi de bunun ayrı bir boyutu.

Avukatlar aracılığıyla, tutsak inisiyatifleri aracılığıyla yürütülen mücadeleler var yine. Bunlar da mücadelenin başka bir boyutu. Tabi birde genel olarak doğrudan Adalet Bakanlığının tecrit uygulamalarına karşı yürütülen mücadeleler var.

Gündeme göre bu mücadele biçimleri esasında değişebiliyor tarz olarak. Örnek veriyorum, kuyu tipleri kapatılsın gündemiyle açlık grevi de yapılabilir. O açlık grevi işte hapishanelerdeki kötü uygulamanın son bulması için de yapılabilir. Temelde basitten karmaşığa bir dizi eylem biçimi var. Bununla birlikte de ideolojik olarak da devamlı kendini geliştirme hali var. Bu noktadan

özetleyebiliriz sanırım.

Bu mücadelelerin pratik kazanımları da oldu. Yer değiştirme talebini kazanan tutsaklar oldu. Yani bu tekil tekil kazanımlara ulaşıyor ve eğer toplumsal bir duyarlılık olursa, örgütlenirse dışarıda toplumsal bir mücadele örgütlenirse bu köklü, bütünlüklü kazanımlara da dönüşebilir. En azından şu an da tutsakların tek tek kendi iradeleriyle ortaya koydukları direnişlerin dahi sonuç alıcı olduğunu görebiliyoruz.

YK Muhabiri: Sence bunun bir bütün olarak hiçbir suçluya uygulanmaması gerektiğini söyleyebilir miyiz? Burada direkt olarak insanlığa karşı işlenen bir suç yok mu? Devletin buradaki politikası S Tipleri ile aslında “çok tehlikeli suçlular” için bir hapishane oluşturma yani doğrudan devrimcileri kriminalize ediyorlar bunu söyleyebilir miyiz?

Onur Yoldaş Mete: Doğrudur. Çünkü zaten bu koşulların ben az önce biraz siyasi mahiyetinden bahsetmiş oldum. Yani esasında tabii ki bu koşulların kendisi doğrudan insanı bitirmeye yönelik bir şey.

Sonuçta saldırdığı noktalara baktığımızda temel iletişim yeteneğine saldırıyor. Ki iletişim yeteneği, yani konuşmak, sohbet etmek, kendine ifade etmek dediğimiz şey insanın ayırt edici bir özelliği, temel bir özelliği. Doğrudan bunu hedef alan bir tecrit sistemi zaten kuyu tipleri. Yani her tecrit iletişim yeteneğini hedef alıyor zaten. Dolayısıyla tabii ki insanlığa karşı işlenen bir suç. Ve tabii ki bundan dolayı kabul edilemez ve kapatılması gerekiyor diye söyleyebiliriz.

Bu noktada duyduğum bir bilgiyi aktarayım. Bir basın toplantısı yapmıştık, Grup Yorum emekçisi Vedat arkadaş vardı, o ifade etmişti. Mesela adlilerin olduğu yerlerde hücrelerden bağırma sesleri, çığlıklar geliyormuş. Birkaç psikiyatrik ilaç almadan uyuyamayan çok adli tutsaklar mevcutmuş mesela. Onlarda da nasıl bir etkisi olduğunu görebiliyoruz. Bu kuyu tipi tecridinin neyi hedeflediğini görebiliyoruz bu tarz örneklerde. Dolayısıyla doğrudan insanlık suçu olarak tarif etmek gerekiyor.

Herhangi bir insana uygulanmasını kabul etmemek gerekiyor. Dolayısıyla kapatılmaları için mücadele etmeliyiz.

Son olarak, tutsak sosyalistleri, öğrencileri, devrimci ve yurtseverleri, kuyu tiplerinde ve diğer hapishanelerde; Grup Yorum, Dev-Genç ve Halk Cephesi tutsaklarının sürdürdüğü süresiz açlık grevini selamlıyorum. Halklarımızı ve özelde SGDF’li olarak gençliği, devrimci tutsaklarla dayanışmaya çağırıyorum. Tecrit işkencedir, tecrite son! Kuyu tipleri kapatılsın, tutsaklara özgürlük!